

NORGES HØYESTERETT

Den 19. september 2014 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Endresen og Noer i

HR-2014-01864-U, (sak nr. 2014/1504), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Kåre Idar Moljord)

mot

B
C (advokat Kristian Dahle Trygstad)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder krav om tilbakelevering av dødsbo fra offentlig skiftebehandling til privat skifte, jf. skifteloven § 32.
- (2) D døde i 2011. Han var på dødstidspunktet gift med A, og hadde to livsarvinger fra et tidligere ekteskap, B og C. Livsarvingene benevnes i det følgende i fellesskap "B og C".
- (3) A er ved testament tilgodesett med blant annet to faste eiendommer og et pengebeløp, men ikke med noen andel i boet. B og C er arvinger til det øvrige.
- (4) Dødsboet ble begjært skiftet offentlig, men etter noe tid ønsket brødrene å få boet tilbakelevert til privat skifte etter skifteloven § 32. A motsatte seg tilbakelevering.
- (5) Saken ble bragt inn for retten, og Asker og Bærum skifterett avsa kjennelse 4. mars 2014 med slik slutning:

"Begjæringen om tilbakelevering av boet etter D til privat skifte tas ikke til følge."

- (6) Tingretten kom til at gjenlevende ektefelle måtte anses som loddeier, som kunne motsette seg tilbakelevering også i et rent dødsboskifte. Retten bygget på uttalelser vedrørende en livsarvings stilling på skiftet når denne har fått sin arv begrenset til et bestemt beløp, og til at det i utkast til ny skiftelov er foreslått lovfestet at en arving i en slik situasjon skal anses som loddeier, jf. NOU 2007: 16 sidene 109-110.

- (7) B og C anket kjennelsen til lagmannsretten. Anken gjaldt en uriktig tolkning og anvendelse av skifteloven § 32 jf. § 124.
- (8) Borgarting lagmannsrett fant at A ikke var å anse som en "loddeier" etter skifteloven § 32 jf. § 124 og at hun dermed ikke hadde rett til å motsette seg tilbakelevering av boet til privat skifte.
- (9) Borgarting lagmannsrett avsa kjennelse 19. juni 2014 med slik slutning:
- "1. **Begjæringen om tilbakelevering av boet etter D til privat skifte tas til følge.**
2. **A tilpliktes innen 2 – to – uker etter forkynnelsen av lagmannsrettens kjennelse å betale til B og C 15 960 – femtentusennihundreogseksti – kroner i sakskostnader for lagmannsretten."**
- (10) Lagmannsretten fant at det fulgte av lovteksten og av lovens system at en legatar ikke er loddeier, og at de påberopte hensyn ikke ga grunnlag for å fravike lovens ordning. Tilbakelevering var ikke til hinder for at A kunne ivareta sine rettigheter på en adekvat måte, og det måtte dessuten også tas hensyn til de motstående interesser. De påberopte uttalelser i teorien og lovutkastet gjaldt en annen situasjon, og kunne dermed ikke tillegges vesentlig vekt.
- (11) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen, og er begrunnet i en anførsel om at A må anses som "loddeier" etter skifteloven § 32 jf. § 124 slik at hun har rett til å motsette seg tilbakelevering av boet til privat skifte. Det anføres at sterke reelle hensyn tilsier at boet ikke kan tilbakeleveres til loddeierne når det gjenstår uløste spørsmål som vedrører legatar som har store økonomiske interesser i boet, og legataren motsetter seg tilbakelevering.
- (12) A har nedlagt slik påstand:
- "1. **Begjæringen om tilbakelevering av boet etter D til privat skifte tas ikke til følge.**
2. **A tilkjennes sakskostnader for lagmannsretten og Norges Høyesterett med tillegg av merverdiavgift."**
- (13) B og C har inngitt tilsvaer. De anfører at A er å anse som legatar og ikke som "loddeier" etter skifteloven § 32 jf. § 124 og at hun dermed ikke har anledning til å motsette seg tilbakelevering av boet til privat skifte. B og C har nedlagt slik påstand:
- "1. **Anken forkastes.**
2. **B og C tilkjennes sakens omkostninger."**
- (14) Høyesteretts ankeutvalg bemerker at saken gjelder en videre anke, og ankeutvalgets kompetanse er begrenset til en overprøving av saksbehandlingen og den generelle lovtolkningen, jf. tvisteloven § 30-6.
- (15) Vilåårene for tilbakelevering av et bo til privat skifte, følger av skifteloven § 32 første og andre ledd:
- "Et bo kan kreves tilbakelevert fra retten, når den grunn som foranlediget den offentlige skiftebehandling, ikke lenger er til stede. Utløp av fristen i § 81 er ikke til hinder for**

tilbakelevering, hvis det avgis erklæring om overtakelse av ansvaret for avdødes gjeld.

Tilbakelevering kan ikke skje med mindre alle loddeierne er enige om det."

- (16) Det er ikke grunnlag for å oppstille vilkår for tilbakelevering utover det som følger av bestemmelsen. Spørsmålet i saken er da om A kan anses som loddeier, eller om hun i det minste må anses å ha en slik særlig posisjon at hennes samtykke er påkrevd selv om hun teknisk sett må anses som legatar.
- (17) Hvem som er "loddeier" er bestemt i skifteloven § 124, som har slik ordlyd:
- "Med loddeier forstås i denne lov enhver som i egenskap av ektefelle eller arving har krav på lodd i boet. Med arving forstås enhver der efter lovens arvegangsregler eller siste viljeserklæring inntreffer i avdødes efterlatenskaper helt ut eller efter et fastsatt forhold. Med legatar forstås enhver annen som ved siste viljeserklæring er tilsagt nogen fordel ved arvelaters død."**
- (18) Etter ordlyden er det ikke tvilsomt at en som er tilsagt bestemte eiendeler, slik A er, er å anse som legatar. Det er også slik bestemmelsen har vært forstått. I Per Augdahl, Skifteloven, 3. utgave side 61 uttrykkes konsekvensene av dette ved krav om tilbakelevering i medhold av skifteloven § 32 slik:
- "Det er loddeiernes *personlige* vilje som er avgjørende for hvorvidt ekstradisjon skal skje. En loddeiers kreditorer har ingen medbestemmelsesrett i så henseende. Heller ikke legatane."**
- Dette gjelder undtagelsesfritt for så vidt det er spørsmål om å kreve ekstradisjon."**
- (19) Ved lovendring 22. juni 1990 er denne absolutte regel senere modifisert. Det ble da inntatt nye bestemmelser i ny § 84 i skifteloven. Ved denne bestemmelsen fikk en legatar som er tilsagt en vesentlig del av boets midler, rett til å kreve offentlig skifte. Det følger av lovens forarbeider, jf. Ot.prp. nr. 46 (1989 – 1990), side 22, at et legat som utgangspunkt bør utgjøre minst 3/4 av boet før denne bestemmelsen får anvendelse.
- (20) Lovgiver har med andre ord så sent som i 1990 foretatt en avveining av de motstående interesser, og det skal utvilsomt mye til for at domstolene på fritt grunnlag skulle utvide anvendelsesområdet for bestemmelsen.
- (21) Lagmannsretten legger til grunn at As andel av boets samlede verdier er mindre enn det skifteloven § 84 krever for at loddeier skal være berettiget til å kreve offentlig skifte, og det kan ikke sees at dette er bestridt for Høyesterett.
- (22) I NOU 2007: 16 foreslås det en ytterligere styrking av legatarenes stilling ved at det foreslås innført en skjønnsmessig adgang til å kreve offentlig skifte, men det er ikke noe i utredningen som bidrar til å skape tvil om hva som er gjeldende rett.
- (23) I utredningen foreslås det også, under henvisning til uttalelser i teorien, lovfestet at livsarving som har fått fastsatt sin arv til et bestemt beløp, skal anses som loddeier. Dette gjelder imidlertid, som lagmannsretten påpeker, en situasjon som i flere henseender avviker fra det som er en legatars stilling.
- (24) Livsarvingens arverett følger fortsatt direkte av loven og livsarvingen er ikke gitt fortrinnsrett til den verdi dennes arv er begrenset til. Livsarvingenes overtakelse av ansvaret for boets gjeld omfatter legatans krav, men ikke kravet fra den livsarving som har fått sin arverett begrenset

til en bestemt sum. En gjenstandslegatar blir dessuten eier ved dødsfallet mens arvingen først blir eier ved gjennomføring av skiftet. Det er også vanlig antatt at den livsarving som har fått begrenset sin arv til et bestemt beløp, vil ha i behold sine rettigheter til å få arven utlagt i eiendeler.

- (25) Det følger av dette at synspunkter på hvilken stilling livsarving med begrenset arverett skal ha på skiftet, ikke har vekt når en legatars stilling etter skifteloven § 32 skal vurderes.
- (26) Lagmannsrettens kjennelse bygger på en riktig lovtolking, og anken må forkastes.
- (27) Anken har ikke ført frem, og ankemotpartene må i tråd med hovedregelen i tvisteloven § 20-2 nr. 1 tilkjennes sakskostnader.
- (28) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

- 1. Anken forkastes.
- 2. I sakskostnader for Høyesterett betaler A til B og C i fellesskap 12 000 – tolv tusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.

Clement Endresen
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Riktig utskrift: